

ТРИЗЕНЬНИК - REVUE HEVDOMADAIKE - TRIDENT
UKRAINIENNE

Число 1-2 (455-6). Рік вид. XI. 6 січня 1935 р. Ціна 2 фр. Ргіх 2'.

*Усім землякам там, на Україні,
і тут, в розсіячній сущім —*

з Новим Роком і Різдвам

щирий привіт шле

Редакція „Тризуба“.

1 січня 1935 року.

На Свят Вечір, в неділю 6 січня 1935 року в Парижі.

З Різдом здорові були! З запізненням дійдуть ті слова, що ними стародавнім звичаєм вітаємо ми взаємно один одного з святсм, до наших читальників і прихильників, розкидано бо їх повсюди і на Україні далекій, і в неблизьких світах. І треба чимало часу, щоб білий зшиток «Тризуба», подолавши великі простори землі і моря, переборовши всі перешкоди, потрапив до рук тих, хто до нього звик, хто на нього чекає, особливо там, вдома.

Та дарма! Сього вечера всі ті, кого об'єднує наш журнал, всі ті, вірні старим прапорам, що під ними присягли ми жити й вмерти, більше, ніж коли, почувають себе однією великою родиною, нехай поділеною далечиною, але єдиною й міцною своїм світоглядом, своєю вірою, які додають нам в найтяжчих умовах нової сили на боротьбу за визволення рідного краю і оновлення його державності.

І в цій єдності думок і настроїв, які наші брати і сестри на нашій поневоленій Україні мусять ховати в глибині душі, а ми тут, на чужині і за них і за себе можемо і повинні голосно виявляти, в цій єдності духовній, незломній і непорушній, яка гостріше і виразніше, ніж в сірі будні, озивається в нас саме в дні традиційних свят, черпаємо ми міць і певність в недалекій перемозі, що дасть змогу всім нам святкувати Різдво вкупі, на рідній визволеній Україні.

„Княже“

I.

Не хочеться вмерти, не підкресливши оцих подій, що бачили їх мої очі та чули мої вуха на початку проклятого 1919 року. Воно могло було б розвести ці події і на цілий роман, та не такі часи зараз, щоб романи писати, досить буде і двох невеличких шматочків, щоб зрозуміти, як воно на цьому світі не все так просто діється, як здається.

Та й чиста правда, вона скоріше до серця доходить.

Українська армія, на чолі з Директорією, примушена була попрощатися з святим містом Київом та й посунула на захід через Поділля та Галичину аж до Тарнополя, а потім і ще далі, а куди саме — того ніхто не знав.

Вже змінився величезний паротяг С Київського депо на якусь слабосильну пшикалку, вже пересіли ми у вагони, де замість елек-

трики освітлювали два підсліпуваті недогарки. Та й не можна висловитись, щоб наш потяг біг, більше було подібно, що сунемося ми наче на пароплаві серед безкрайного снігового моря... Та й того не дуже було видко, бо позаростали мережаною кригою вікна.

В одному зо мною вагоні містилася частина відомої української родини: брат Олекса та дві сестри — Зіна та менша Настя, було їй тоді мабуть не більше, як років сімнадцять: така худенька, змучена, нервова, мовчазна...

Майже все населення нашого вагону — і старшини, і козаки, і жінки та й дівчата — були співаки, та ще й не аби-які, бо з початку подорожі їхав з нами і великий диригент Олександр Кошиць. Із ранку і до вечера виводили ми:

Гей гук, мати, гук,
Де козаки йдуть.

а хтось, пустуючи, перевертав далі:

Гей та й невеселя
Тая та доріженька,
Куди вони йдуть...

На другу чи на третю ніч, уже на галицькій землі, потсмилися і співаки, і ті, що ріжнсманітними брехеньками розважали молодь.

Без перестану деренчала маленька залізна груба, хтось добровільно взявся коло неї поратись, і як відчинялися дверці, то освітлювалася червона вусата пика, а вогонь у комині стогнав дужче, і не можна було напевно сказати, чи то полум'я так стогне та плаче, чи душі забитих українців. А як зачинялися дверці груби, то чути було десь аж угорі, по-над вагоною стелею, наче хтось свистить, і знову не можна було вгадати, чи то снігова хвиля, чи чорти радіють, що їхні товариші — московські большевики — повиганяли з рідних хат жінок та дітей.

А по-за вікнами круте та й круте сніг. Де-ніде — чорне гилля безлистих дерев, чорні будинки... Іноді пропливе зелений вогник, а за ним рудий. Якась маленька станція. Стоїмо тільки хвилину. Чутніше хропуть козаки. Змовкла груба.

Настя поклала головку сестрі на плече, дише неспмітно і подібна до недостреленої зозульки.

Знову сіпнуло вагон, знову пссунули кудись аж у нікуди. Знову деренчить залізо... Хто не спить, то без перестану палить цигарки. Тяжко дихати, а дверей не можна відчинити, бо на дворі завірюха з морозом сперечаються.

Ніхто мабуть не знає, котра година і де саме їде потяг, та й знати не цікавиться. Іноді здавалося, що вагон сунеться не вперед, та назад. Мабуть добре замело рейки, бо, не зпиняючись, їдемо, чи сунемося ми дуже довго. І багато думок перейшло в моїй голові і про минуле, і про майбутнє України: а до самостійности колись та доїде...

Вже й свічки в лихтарях зовсім догоріли. Гойдалося, наче п'яне, їх руде полум'я, смерділо гарячою бляхою. Минуло мабуть ще з пів-години, коли стало чутно, що знову машинист гальмує потяга. Сіпнуло вагон раз, двічі, та й заскреготало під колесами, наче зубами. Знову стали.

Настина головка на довгій шії зсунулася з плеча сестри. Обидві прокинулися, протираючи очі. Тільки Олекса хропів, як і раніше. Хтось із бляшаним чайниксм побіг на станцію. З дверей укотився у вагон холод, наче білий туман, але легше стало дихати. Настя потягнулася так, що аж кісточки хруснули, обдивилася круг себе здивованим поглядсм та й спитала сестру:

— Зіно!

— Чого ти?

— А де-ж Вихтар?

— Який Вихтар?

— Вихтар, старшина, наш рідний брат.

— Тю на тебе... Де згадала. Його-ж забито ще на початку німецької війни у вересні 1914 року в Галичині, під Княжим...

— Йй-же-Богу, я з ним зараз балакала.

— От-такє, то-ж тобі приснилося.

— Та де там приснилося, отут він у вагоні зараз біля дверей і стояв.

— Та що ти мелєш, спи кращє...

Начє винувата, Настя покїрно змовкла. Знову поклала голову сестрі на плече і тієї-ж хвилі заснула.

Посміхаючись, я прислухався до цієї розмови. А потяг ще довго стояв, мабуть паровоз брав воду. Вернувся ввєсь у снігу той козак, що бігав із чайниксм.

— Не знаєте, чи ще довго стоятимемо? — Запитав я.

— Та мабуть не доєго, бо станція не дуже велика.

— А як зветься?

— «Княже»... Ну, та й снігу намело...

— Так як, як зветься станція? — Знову спитав я.

— «Княже»... От уже, здається, рушили...

І справді, щось під підлогою знову заскреготало, і стало чути, що знову посунулися далі.

Я вже не посміхався, і ні в кого нічого вже не питав. Боліли плечі. І помітив я коло груби вільне місце, можна там було пристроїтись не те що сидючи, а й лягти. Груба вже майже затухла, але ще була тепла. Все моє тіло хотіло спати, очі самі собою заплющувалися, а голова все думала та й думала, і лежучи я не задрімав, аж поки крига на шибках не стала блакитною...

II.

Минуло з того часу майже чи не двадцять років. У Парижі жити де-далі робилося тяжче. І одного разу влітку, коли на шостому поверсі бувало так гаряче, начє в духовій печі, почув я од зємляків,

що десь коло Версалю в лісі один з брствів тих сестер, що ото з ними я колись їхав потягом, Андрій, найняв, як то кажуть, «пансіон». І закричала, запросила моя душа хоч два, хоч три дні десь на вільному повітрі пожити, почути як удосвіта півні піють, як уночі собаки брешуть. Ну, й поїхав...

Управитель того пансіону Андрій цілісенський день бігав по господарству, але одного вечера, як стояв неповний місяць на небі, довелося нам побалакати про їх родину, про Київ незабутній та про Дніпро, як пливали колись семінаристи у великому човні по тихій воді, під ясними зорями та співали під його диригентством:

Ой, не знав козак,
Не знав Софрон,
Як славоньки зажити,
Гей зібрав військо,
Славне запорізьке
Та й пішов орду бити...

— Це була найлюбіша пісня небіжчика брата Вихтара, — додав Андрій, погладив ніс, здвигнув губами та й почав розповідати далі:

— А сам Вихтар був не аби який чоловік: найгарячіший із усієї родини, нервовий, іноді аж наче несамовитий... Я певен, що про нього хтось колись цілу книгу напише... Він був і студентом, був і «вольноопреділяючим», і управителем якогось великого маєтку, а нарешті опинився прапорщиком запасу в Миргородському полку... І що дивно, як ще не починалася велика війна, то почував він уже свою долю, казав: «Заб'ють мене, та то не жаль, а жаль, що не поспію нічого зробити для України».

— Так воно й вишло. У вересні 1914 року привезено було їх Миргородський полк до Галичини, виладовано з вагонів, і далі пішли вони походом. Того-ж самого дня, 30 серпня по старому стилю, десь під Княжим святкували вони полковий празник, просто в лісі, на зеленій травичці. Ну, звісно, старшини добре випили... Почались, як то кажуть, «тости». Полковий командир, як то воно належало:

— Здоров'є государя імператора! Ура!

Заграла музика, закричали «ура», а Вихтар, що говорив останній, як самий молодший з старшин, нарешті не втерпів та й проголосив:

— П'ю за самостійну Україну, бо й Галичина тако-ж частина України... То наші люди...

Полковий командир прислухався, та й спитав ад'ютанта:

— Что онъ тамъ говорить?

— Господинъ полковникъ, онъ совершенно пьянь...

Андрій знову погладив носа.

— Це все мені розказав інший старшина, — продовжував він, — товариш Вихтара, що залишився живим. Еге-ж, еге. А тут неспо-

Передплачайте «Тризуб» на 1935 рік !

дівано де взялися австрійці, що ховалися недалеко, та по тсму зібранню старшин та з кулемета! І багато тоді пропало і москалів, і наших.

Після знайшли і тіло Вихтара, але не з кулемета забитого...

Борис Лазаревський.

31. XII. 1934.

Листи до земляків

XXXVIII.

Степ широкий, край веселий...

Степовики,—то є спеціальна нація. Крімше від степу для них нема нічого на світі. І хоч в їхньому степовому «патріотизмі» є трохи перебільшення, але в де-чому вони мають рацію. Кожний, хто раз бачив справжній степ та відчув його спеціальну, йому тільки властиву красу, вже ніколи не забуде цих степових чар.

Куди б його не зкинула доля, скрізь він його згадуватиме: і в тіснинах мільовничих снігових гір, і на побережжі океану, і на бульварах світової столиці. Всюди йому буде згадуватись степовий простір, степове пахуче терпке повітря, ясне бездонне небо.

Недаром наш великий земляк, закинутий до «північної П. лміри», як тоді звався сучасний Ленінград, увесь час нудьгував по наших українських степах і складав гімни на їх честь:

«Степ, що-далі ставав усє кр. ще. Ніколи плуг не проходив по цих безмежних хвилях первісних рослин. Тільки коні, що ховалися в них, як в лісі, паслися на них. Нічого в природі не могло бути кр. щого: вся поверхня землі уявлялася зелено-золотим океаном, по якому зсіяно мільйони різних квітів. Про-між тонких високих стебел трави просвічують блскитні, червоні та сині волошки, дрок висовує до гори свою китицю, біла кашка та шапки інших квітів виблискують скрізь на поверхні трави поруч з колосом пшениці, Бог знає звідкіль знесеним. Все повітря наповнене тисячами різних птичих свистів. В небі стоять нерухомо степові орли, розпустивши крила і націлившись оком на траву. Крик диких гусей, що пролітають стороною, відгукується на далекому озері. З трави підіймається чайка, полинула і наче купається в нерухомому повітрі. Ось вона десь згинула у вишині, ось знову маячить чорною кр. пкою, перевернулася у повітрі, блиснувши під сонцем крилами...

Чорт би його взяв, який той степ гарний».

Чудово? Хоч і не вірші, але справжня поезія. А тим часом в цій степовій пісні надзвичайно багато помилок що-до дійсної природи нашого українського, червоного степу.

В одній з своїх публічних лекцій в Полтаві проф. В. Докучаєв, прочитавши цей уривок і показавши світлинки справжнього степу, та описавши його рослинність, доказав, що Гоголь малював не первісний степ, по якому ніколи не проходив плуг, а як раз п е р е л о г . Справжній первісний степ не такий, але він ще кращий.

* * *

Я не зовсім степовий чоловік. В тій місцевості України, з якої я походжу, всі степи були згорні дуже давно. Про те, що вони колись і у нас були, згадували лише старі люди, що змолоду чумакували. Отже степу в наших околицях я бачити не міг. Пізнав я його вже тоді, коли знявся з місця і пішов у ширший світ. Показав його мені у всій красі один чоловік, у котрого в свій час я багато дещого доброго навчився. Та мабуть не я один.

Мало хто зрозумів з українців, ба навіть з полтавців, пам'ятає М. О. Оліхувського. А був у нас на Україні, і саме в Полтаві, такий чоловік. Скромний, мовчазний, на вигляд навіть сірий. Між тем по справедливості він був творцем та дійсним фундатором Полтавського Національного Музею. Зпочатку і в його часи цей музей звелася лише природничим і містився в сутерені старого земського будинку, в трьох тісних і темнуватих кімнатках.

Зовнішній вигляд цього «музею» був дуже неприглядний, але вже й тоді в тих збірках, що там знаходились і що утворені були головне М. О., нагромаджено було ціле багатство з студій природи, археології та етнографії краю. Ніяких каталогів не було, і все трималося в голові М. О. Він один міг показати та оповісти про все, що там маєтсья, і більшої втіхи для нього не було, як напосісти якогось уважного і терпеливого слухача і годинами йому сповідати про службу йому Полтавщину.

Треба признатися, що коли такий слухач міг перебороти своє упередження до заїкуватого говору, постійного покашлювання з прикладанням руки до рота, то він був вишгородженкй вище від міри.

Не гайтеся з передплатою «Триуба» на 1935 рік!

Це був невичерпний кладезь знання, любови до української старовини, природи і культури, і начеб-то цілий новий світ відчинявся перед очима здивованого слухача...

Цілий день М. О. сидів у своїй музеї, підбираючи нові колекції, поновлюючи збірки, складаючи описи. І знав він один шлях — з музею додому і з дому до музею. Постійно похмурий, мовчазний і змкнений.

Але була пора в кожному році, коли М.О. приходив в радість. Припадала вона на кінець травня та початок червня, а саме на той час, коли в первісному степу розквітає воронець, ці гордощі і краса справжнього українського степу. Він тоді починав показуватися скрізь, де можливо знайти товаришів для екскурсії до «Струковського степу», себ-то такого степу, який не був рушений з часів його створення. Тут він виявляв надзвичайну енергію, й екскурсія звичайно відбувалася. На одну з них пощастило потрапити й мені.

* * *

Екскурсія звичайно зряжалася у Полтаві. З Полтави треба було залізницею їхати до К-ду, а там чекали на нас коні нашого постійного компаньона, одного з Карловських управителів. В К-ді планувалося зробити візиту Мартиновичеві, переночувати і на другий день вдосвіта виїхати в степ.

М. О. начеб-то молодів, і коли все далі відходили від нас розорані лани, коли потім перелогами ми все більше й більше залишили за собою всякі сліди хліборобської культури, — зовсім мінявся. Очі з-під окулярів блищали, голос ставав дзвінким. Нарешті, — перед нами «Струковський степ», первісний віковий степ.

Шкода, що Гоголь не дожив до того часу, коли М. О. міг би йому його показати. Він би знайшов слова, гідні його краси. Я-ж можу сказати, що після того я бачив багато природньої краси: був на Босфорі, в Альпах і на Кавказі, бачив шкери і океан, але всякий раз казав собі, що наш степ не гірше. Такої гри кольорів сріблясто-сірого та зеленого від самого ніжного до темно-синього ви не побачите ніде. І на цьому безмежному просторі тирсових хвиль, що виблискують на сонці, скрізь великими купами покидають якісь червоні дивовижні квітки, які вогнем пресвічують серед сріблясто-зелених хвиль...

— Ні один маляр не знайде фарби, щоб передати правдиво ко-

льор цієї квітки, сказав якось мрійно М. О. Мартинович, мабуть, міг би, але він не бачить...

Екскурсія ця мені пам'ятна ще й тому, що на ній М. О. довелося зазнати образи в кращих його почуваннях. Коли над вечір, після того, як увесь матеріал, — рослини, комахи, стовпи ґрунту, — було упаковано і ми рушили додому, то, в'їхавши знову на «економічні поля» ми почули якийсь грюкіт, брязкання заліза, гамір люлей і т. ин. Проїхали ще трохи і просто проти себе побачили цілу компанію, що робила пробу першої в тих місцях снопов'язки. Встали з воза і підійшли, щоб і собі подивитися.

— А це що за «опудало»? питає М. О. Серед нас був агроном, який все оповів.

— Так ото вже не буде більше ні косирів, ні женців, ні в'язальниць?

— А нащо-ж вони? Ось дивіться, і снопи лежать. Оглянувся навколо М. О., плюнув, буркнув щось про те, що «зовсім злігпашують степ» і пішов до свого возу. Мовчки сів і вже до свого дсму був понурий та сумний.

Ідегіст-народник, романтик українського степу, він не міг примиритися з просуванням до нас степового «американізму».

* * *

Багато років з того часу минуло. Хто його знає, чи залишився де у нас хоч шматочок первісного степу. А що-до снопов'язки, то вона стала у нас звичайною машиною. Чимало хліборобів оба велося нею і гадаю, що і сам М. О. на кінець своїх днів з нею примирився.

Тепер в наших степях згуло нове, по вирозу М. О., «опудало». Прийшло воно з степів Америки та Австралії і зветься «комбайном».

Слава Богу, що такі люде, як М. О., його не побачать. Спокійна, хоч і передчасна смерть позбавила їх на цей раз не тільки від обрзги їхнього романтизму, а чогось гіршого, починаючи льохми «чека», Соловками, а може бути й «стенкою», бо українець він був органічний і стихійний.

Жорстокий процес економічної боротьби, все більше злюднення та ускладнення господарства ще за часів М. О. зменшував степові простори і примушував степ відходити в минуле. Він вже й

Обов'язок кожного громадянина УНР підтримувати свій орган!

тоді все більше й більше ст. вав б. йкою. Але цей процес тоді підлягав впливу законів економічної доцільності та керувався нормами життєвого розуму. Він не знав с. модурства та св. вілля, що привели його з: совітського господарювання в безодню голоду та вмиріння людности...

З появою «комб. йнг.» з: б о л ь ш е в и к і в, йому довелось і цього з. з. яти, і до суч. сного його ст. лну більш, як коли, пасують віщі слова пісні:

«Степ широкий, край веселий
Т: з. н. п. стили»...

Р. Ніко.

25. XII. 34
St. Jean de Maurienne.

На шляху до майбутнього.

(Псм'яті Ол. Вілінського).

Вшановання пам'яті тих, що спочили вічним сном, тими, що залишилися жити, має нерідко своєю причиною й безпосереднім імпульсом формальну вимогу суспільного етикету, що не дозволяє обійти мовчазною факт смерті певної особи. Значно рідше такою причиною з'являється справжня духовна потреба посмертною згадкою про близьку істоту поглибити й зміцнити психологічний зв'язок з цією істотою. В першому випадку вшановують пам'ять померлої людини лише для того, щоб набути права швидше її забути, в другому — для того, щоб міцніше зв'язатися з нею, поглибити контакт із її думками й ідеологічними змаганнями, з цілим її життєвим чином, і той факт, що нині, в шосту річницю смерті професора Української Господарської Академії інженера, Олександра Валеріановича Вілінського моя рука тягнеться до пера, щоб на урну з попільом незабутнього небіщика кинути кілька рядків теплих споминів про його особу, факт цей свідчить про те, що в кслі духовно близьких до нього людей живе й вічно житиме потреба збереження зв'язку з шляхетним образом цієї небуденної істоти. Причина цієї потреби, її життєва таємниця лежить у тім чарівнім впливі, якому підлягав кождий, хто приходив до ближчого стику з небіщиком, пізнаючи силу його глибокої ідейности, непохитної принциповости, незрушної моральної стійкості. Тяжко було вірити, що в цій тихій, малоговоркій і легкій в словах та рухах, делікатній в цілім своїм поступованні та дівочо-ніжній вдачі ховався дух відважного борця за правду життєву, дух сміливого вояка, безкомпромисового лицаря-героя. Але той, хто спостерігав інж. Вілінського в процесі його життєвої діяльности чи то на громадському, чи то на академічному полі, відразу помічав ці шляхетні риси його вдачі, приховані глибоко під покровом його виняткової скромности, але прсте так органічно-виразні, так стихійно-читкі.

На тлі загальної еміграційної недисциплінованости, ідейної хиткості та моральної невитривалости, ставлево-мічна в своїх моральних закладах та безвална в своїй внутрішній дисципліні постать небіщика виризовувалась особливо рельєсно, ставлево-маяном, що серед розбурха-

ного моря життєвої стихії був вірним дороговказом на шляху до невмирущих гасел справедливості й людської моралі. Не згас цей маяк і тоді, коли передчасна смерть припинила горіння дитячо-чистого й кназьки-звзв'язаного серця дорогого небіщика. Серед п'ятми української ночі сяє він і все кличе до себе. Орієнтуючись на це маличне світло, я, через грірву смерті, через бездно небуття, лину сам до сфери спогадів про світлу постать свого старшого товариша, а при тім гlichу й цілий наш загал пригадати собі цю постать, відновивши в пам'яті її думки, пориви, змагання, цілий її життєвий чин.

Олександр Валеріянович Вілінський походив із старосвітської української родини, до якої належала тако-ж і відома наша письменниця Марко Вовчок (що приходилася йому тіткою). Народився 4-17 вересня 1872 р. у м. Сестроріцьку в Фінляндії. Середню освіту одержав у Варшавській реальній школі. По абсолюванні останньої він вступає на механічний відділ Харківського технологічного інституту, який закінчує р. 1897, себ-то на 25-му році свого життя. Того-ж року вступає на службу до управи «Привіслянської» залізниці, а в р. 1901-1905 служить в управі Харьково-Миколаєвської залізниці, де займає посаду начальника технічного відділу служби тяги. Року 1899 він одружується з Валерією Олександрівною О'Кснор (відомою з її праці на літературному полі), що стає вірною його товаришкою на довгій життєвій дорозі. Наприкінці 1905 р. інж. Вілінський від'їздить до Німеччини, де слухає курс опалу й вентиляції найбільшої тогочасної європейської наукової сили — берлінського професора Рітчеля. Р. 1906 виїздить до Швейцарії, де в Кюснахті, поблизу Цюріха обіймає посаду інженера-проектанта у фірми «Deco-Aktien Gesellschaft». З доручення фірми виконує цілу низку проєктів центрального опріву будинків, на основі яких пізніше переведено будівлі в різних містах Європи, а навіть по-заєвропейських. Прокти інж. Вілінського було викнано на Рів'єрі, в Давосі, Цюріху, Берліні, Каїрі й инш. містах; у реалізації де-яких із них він брав особисту участь. Кінцем р. 1907 він вертає з-закордону й приїздить до Київа.

Рік 1908 позначає собою початок нової ділянки у фаховій чинності інж. Вілінського — ділянки педагогічної. Початком згаданого року його обрано на «преподавателя» Київського Політехнічного Інституту, де його притягнуто до праці по керуванню проєктами парових машин. Пізніше обсяг педагогічної чинності інж. Вілінського поширюється у зв'язку з запрошенням його на читання курсів з двох основних дисциплін його фаху: центрального опріву та вентиляції — на двох приватних школах: технічних курсах Пермінова та курсах «1-го общества преподавателей». З р. 1913 по 1915 він займає тако-ж посаду директора приватної, з правами державних шкіл, комерційної середньої школи Плетнєвої. Протягом згаданої доби 1908-1915 р. р. він працює тако-ж у сфері інженерській, виступаючи то як експерт із свого фаху (відомий киянам будинок Гінзбурга, будинок Університету св. Володимира), то як проєктант (центральне опрівання будинку одного з найлігших київських готелів — «Прага», у будинку «Союзбанку» й инш.). Року 1915 інж. Вілінський приймає запрошення Полтавського губерніяльного земства на посаду інженера-фахівця з проєктування, будівлі та догляду сушарень для городини й овочів. На цій посаді залишається більше року, протягом якого часу за його проєктами збудовано 15 сушарень для військових та місцевих потреб. Кінцем р. 1916 Всеросійський Союз Міст запрошує його на посаду інженера санітарного відділу. Р. 1917 він обіймає посаду завідувача майстернями названого союзу.

Початок української національної революції застає інж. Вілінського у Київі й перші хвилі організованого національно-політичного життя

Приєднуйте нових передплатників для «Тризуба»!

захоплюють небіжчика, який невдовзі стає членом Української Центральної Ради та її виконавчого органу — Малої Ради. 5 грудня р. 1917 він дістає призначення по міністерству народньої освіти на посаду директора департаменту професійної освіти. На цій посаді він залишається протягом 10 місяців аж до часу свого від'їзду закордон 15. X. 1918 наслідком призначення на уряд українського генерального консула в Цюріху.

Згадка наша про цей період життя інж. Вілінського була б неповною, коли б ми обминули своєю увагою один дрібний у своїх причинах, але загрозливий у своїх можливих наслідках епізод з його життя, епізод, що припадає на початок 1918 р., коли столицю України було по-перше окуповано большевицьким військом. Приналежність інж. Вілінського до чинної частини української інтелігенції автоматично ставила його під загрозу по вступі до Києва московських окупантів. І логічним ходом подій 30 січня 1918 р. небіщик разом із своєю дружиною опинюється під арештом. Страшна ніч змінила неперейний день. Але інж. Вілінський не виявив найменшої нервозности й, спокійно провівши ніч, ранком другого дня взявся до біжучої праці: привів до порядку свої папери й пірнув думками в міністерські законопроекти, ніби він перебував у своїй директорській кабінеті, а не в большевицькій в'язниці. Так могла тримати себе лише людина, що вірила у вищу правду та ще хіба в... чудо. І те чудо сталося. В критичну хвилину приходить несподіваний порятунк. У мент, коли вже пролунала команда «еволюй!», гаси, здавалося, остання надія навіть згинула й тінь смерти почала наближуватися до двох неща них в'язнів, з'явилася більш, ніж несподівано добре знайома інженерові Вілінському гостя робітника Ч-ова. Були часи, коли цій малесенькій по своєму службовому становищу людині загрожувало, за її легковажне відношення до своїх обов'язків, звільнення із служби. Добре серце інж. Вілінського врятувало Ч-ова від біди: наслідком ітерв'ювання його у вищого начальства, легковажного робітника а злишком було на службі. Нині Ч-ов, владний большевицький комісар, дістав нагоду належно віддячити своєму добродієві. І він віддячив: своїм втручанням врятував інж. Вілінського та його дружину від злизи й смерті.

Опинившись таким чудом на волі, небіщик мав великі підстави стерігтись нового заарештовання, і переховувався тому у різних знайомих протягом цілого місяця. Уже на другий день большевицький автомобіль розшукував його по цілому Києву. Можливо, що ці розшуки інтенсифікувала легенда про те, що Центральна Рада гетерала інж. Вілінському міліцій карбованців з дорученням підкупити Мурав'їова, команданта червоних армій, що наступали на Київ.

В липні р. 1920 небіщик переїздить із Швейцарії до Відня, де лишається до жовтня р. 1922, коли виїздить до Чехословаччини, в наслідок обрання його на лектора математики Матуральних Курсів при Українській Господарській Академії в Подєбрадах. З того менту починається другий, дуже важливий, хоч і короткий, період у житті інж. Вілінського, зв'язаний безпосереднє з його чинністю, як члена професорської колегії нашої першої національної політехніки. Небіщик був огнем із тих, хто у величій пориві національного гніснення творив, організовував та направляв на шлях поступу й послідовного удосконалення Українську Господарську Академію. Тому то так діяли й многосторонню чинність виявляв небіщик в академічному житті улюбленої школи, тому то з таким завзяттям кидався до розв'язання всіх численних завдань, що їх висовувало життя в процесі творення, за несприятливих еміграційних умовин, зложеної з трьох факультетів української політехніки. Широка компетентність, велика працездатність, з інгнсна європейською методичністю та систематичністю в роботі, нарешті високорозвинене почуття обов'язку та патріотичний запал спричинювалися до того, що поруч із своєю педагогічною роботою в Академії та Матуральних Курсах при ній інж. Вілінський приймає найдіяльншу участь в

праці навчально-організаційній, адміністративній, термінологічній та по опікуванню немагнним студентством. Любов до праці, велике замиловання до неї, з одного боку, й робоча дисципліна та методичність, — з другого, були таємницею життєвого успіху всіх починів небіщика. Коли додати до цього ще виняткове благородство владі, твердість принципів, міцність ідеології, то стане зовсім зрозумілим, чому постать небіщика в короткий час здобула симпатію та глибоку пошану в його товаришів по праці в Академії (не виключаючи і його академічних противників). Після цього не покажеться вже дивним і той швидкий темп, з яким небіщик переходив шаблі академічної ієрархії, простуючи до найвищих становищ, яких, до речі сказати, він ніколи не вищукував і не дбав про них, а які самі приходили, як достиглий овоч, як заслужена нагорода за сумлінну, віддану працю.

4. VI. 1923 р. професорська рада інженерного факультету обирає інж. Вілінського на доцента при кафедрі будівництва, а пізніше доручує йому ведення технічного креслення, читання курсів нарисної геометрії та машинознавства й керування кафедрами прикладної механіки та машинознавства. 9. V. 1925 р. професорська рада того-ж факультету обирає його на професора по кафедрі машинознавства. 26. VI. 1926 р. він приймає обрання на декана інженерного факультету. Всі ці роки інж. Вілінський, крім безперервної участі в організаційно-навчальному та адміністративному житті Академії, діяльно працює ще на іншому полі, а саме на полі організації матеріальної допомоги студентству. Цій праці небіщик віддавався з винятковою енергією, з неослабним завзяттям, займаючи кілька років підряд місце голови Благодійного та Допомогового Комітетів при Академії. Його стараннями чинність тих організацій було піднесено на високий щабель, наслідком чого допомога студентству Академії набрала імпазантного характеру широко-закресленої акції, що приводила до каси комітетів дуже солідні грошові суми. Цей бік діяльності інж. Вілінського не був випадковим, епізодичним, а навпаки органічно в'язався з характерними рисами його життєвого світогляду, тому на ньому я хочу спеціально зупинитись. Інж. Вілінський належав до тієї частини нашої старшої генерації, яка усвідомлювала собі всю вагу справи виховання молодого покоління, справи підготовки тих молодих кадрів фахово-освіченої та національно-загартованої інтелігенції, що в близькому майбутньому має перебрати з рук своїх старших попередників прапор визвольної боротьби та організацію й розбудову культурного й господарчого життя українського народу. Коли до цього додати ще традиційну лагідність владі, глибокий гуманізм та природжене джентельменство, то нам не покажеться дивним, що небіщик з такою уважливістю та неослабним завзяттям віддався справі піклування академічного молоддю. Предметом особливих його турбот були хронічно-хворі студенти, зокрема туберкульозники; і мені особисто відомі факти, коли де-кому з цих юнаків, у доповнення до урядової стипендії, небіщик надавав, і то систематично, допомогу з власних коштів. Ширший загал місцевого громадянства про цю благодійну чинність професора Вілінського зовсім не знав, бо небіщик своє добре діло робив потайки від усіх, за євангельським приписом, щоб ліва рука не знала, що робить права». Тому особливий сум огортає душу при згадці про те, що останні дні життя цього широкого приятеля нашої молоді, цього невтомного опікуна нашого студентства було отруєно нерозважною поведінкою гуртка цього студентства, що з грубо-еґотистичних міркувань учинив замах на основи громадської етиці та шкільної дисципліни.

Інж. Вілінський безмірно кохав українську молодь, але ще більше кохав він правду, принципи справедливості та порядку. Всякому, хто

Складайтеся гуртками на групову передплату «Триуба»!

виступав проти цього принципу, небіщик без вагань оголошував одкритий бій, рішучий і безоглядний, бій, у якому він виступав як неустрашимий борець, як непохитний лицар безкомпромісовости. Тому то в критичні хвилини життя Академії, коли під подумом життєвих вітрів еміграційної атмосфери захитались подекуди міцні стовпи академічної дисципліни, коли деморалізуючому впливу обставин піддалися не лише елементи молодшої генерації, але тако-ж і частина старшого громадянства, — очі всіх автоматично звернулись до надійної постаті професора Вілінського. В цю пору він не посідав уже повної працездатности, бо вік та кільки років попередньої напружено-інтенсивної праці зробили своє діло і захитали здоров'я завзятого робітника. Лише самопочуття її пересторога лікаря змусили небіщика подекуди ослабити розміри та темп првсвяденної його праці. Тому він одповідає рішучою відмовою на обрання його професорською радою Академії 5. IX. 1928 р. на проректора. Але дсвгі прозби, умовлявання, згадки про інтерес школи, яка потрібус його послуги, переборили всі підставні вагання дисциплінованого воєна, і небіщик, прийнявши до своїх хворих рук уряд проректора Академії, з питомим йому юнацьким завзяттям пішов до нового життєвого бою... В ньому не витривав; гаряче серце його відчуло гострий біль при думці, що об'єкт його симпатій та піклувань робить замах на ту святош, яку він з таким підзгом довгі роки будував. Назовні, як звичайно, спокійний, але в душі глибоко знервований, проф. Вілінський на засіданні снату Академії 9. XII. 28 р. виступав проти невиразної політики більшости її вимагав для привернення порушеної академічної дисципліни рішачючих, радикальних кроків. Пізно вернувши з засідання додому, не міг відповіти в собі спокійний настрій. Як передавала мені пініше дружина небіщика, це була єдина в його житті ніч, яку він провів без сну; кслись перед десятима роками, маючи в перспективі смерть від кулі большевицького комісара, інж. Вілінський провів ніч зовсім спокійно; нині-ж, гри згадці про бунтівницькі випадки частини студентства та невиразну позицію в цій справі де-кого з академічних колег, небіщик втратив спокій, рівновагу та сн.

Ранком другого дня, з питомою йому акуратністю, проф. Вілінський прийшов перед 8 год. до будинку Академії, зайшов до канцелярії, а потім пішов читати лекцію. За чверть години в будинку була тривога; її зняли два студентів, які увійшовши до аудиторії, zobачили нерухоме тіло професора Вілінського, що лежало на підлозі біля аудиторійної дошки. Приведений за пару хвилин лікар міг лише констатувати смерть. Ця смерть була символічною: інж. Вілінський помер при виконанні свого професорського обов'язку, помер у стінах тієї школи, інтересами якої він так глибоко жив, для творення й розвитку якої він з таким завзяттям працював. Помер як воєк на посту, що до останньої хвилини свого життя не випускає із своїх рук приділеної йому зброї.

Схилимо-ж у ширій пошані свої голови перед світлою пам'ятю цієї кришталево-чистої істоти, цього палкого борця за всяку життєву правду, а зокрема за правду нашу — українську!

* * *

На затишному кладовищі м. Подебрад, трохи обіч од розкиданих по кладовищу українських могил, стоїть невеличкий коломбарій з характерним українським хрестом на даху. Підійшовши ближче, ви бачите чотирі урни. Тут, у сусідстві своєї дружини Валерії Олександрівни О'Коннор-Вілінської, давнього приятеля Б. Чикаленка та товариша по академічній праці доцента інж. Михайловського, спочиває прах професора інж. Вілінського. І стоючи перед тією невеличкою урною, кожного разу усвідомлюєш собі, яке гаряче серце сховав у собі цей холодний метал та ланеш думками у минуле, ніби недавно, а разом з тим таке далеко, поринаєш у мрійливий туман безмежних спогадів...

Спогади про померлих є не лише вікном у минувшину, але й шляхом у майбутнє. Згадуючи про них, про їхній життєвий чин, ми в тих згадках черпаємо собі коштовний матеріал для прийдешніх днів негнаної майбутності. Прийде колись хвиля, коли ціла наша сучасність, а в тім числі й доба української еміграції, геретвориться у сторінки історії. Суворий вирок історика опних із нас осудить, інших виправляє, ше інших уславить. Цими останніми будуть ті члени нашої емігрантської родини, які в думках своїх виявили непохитність, у своїх вчинках — безкомпромівовість. Серед цих лицарів безкомпромівовости знайде належне їй місце й світла постать незабутнього Олександра Валеріановича Вілінського.

Борис Лисяцький

Ліга Націй і політичний терор

Одним із результатів обміркування Радою Ліги Націй скарги Югославії з приводу вбивства короля Олександра, являється проєкт міжнародної конвенції проти тероризму і терористів. Розуміється, цю міру можна було б тільки привітати, як би вона була дійсно глибокою і як би видно було, що вона направлена в корінь річей, а не на поверхню. Але з тих проєктів, які вже появились в пресі, цього не видно. Автори їх мають на сці лише, так мовити, приватний терор в Західній Європі, забуваючи, що існують цілі держави, такі, напр., як СССР, де терор є державно-правним інститутом і де держава, не визнаючи ніяких найелементарніших прав людини і громадянина, тим самим штовхає приватні особи шукати їхніх прав шляхом терору, який в таких умовах вже не є адекватним терором в західно-європейському правовому розумінні цього слова.

Розуміється, терор є жахливим і вищим, гідним всього переслідування, але чи не походить він від передження режимів в політичних країнах Європи? Чи не є він результатом подавлення особи й колективів, які, не бачучи ніякого виходу з становища, що створене незалежно від них, змушені йти на революцію і на терор? Чи не треба було б Лізі Націй, обмірковуючи проєкт заходів проти терористів, згадати і про пункти пакту Ліги Націй, де говориться про те, що режими політичні членів Ліги Націй мусять бути людяними й правовими?

Звичайно, трудно сказати, на який шлях ступить Ліга Націй, особливо трудно це передбачати тоді, коли в числі її членів є СССР і коли цей самий СССР навіть попав до комісії, яка має обміркувати проєкт конвенції проти терористів. Нам мусить ходити особливо не про політичну філософію, але про практичні забезпечення від того, щоб Ліга Націй ще більше не озброїла СССР проти безборонних її громадян і цілих поневолених націй.

Ми вже згадали про те, яка є різниця між правовим станом в Західній Європі і станом в СССР. Індивідуальний політичний терор в останньому не є звичайним терором, але певною формою захисту, і терористи, які тікають з СССР, не можуть розглядатися, як терористи в країнах цивілізованих режимів Європи.

Але є ще й інший аргумент проти того, щоб конвенція розповсюджувалася на СССР. Як відомо, СССР завоював Україну, Кавказ і Туркестан, і всіх тих, що не визнають цього і противляться цьому злочинні, а до того й по суті не є його громадянами, він підводить під категорію політичних злочинців, а часто й терористів.

Вирівняйте з початком року ваші залежності за тижневик!

Все це разом взяте змушує нас визнати, що така конвенція при участі в ній ССРСР, була б для політичних біженців з України, Кавказу й Туркестану особливо одіозною і навіть небезпечною.

Не багато важить сьогодні голос української еміграції, а проте мусть вона прилюдно заявити Лізі Націй, до яких несподіваних результатів може довести конвенція, коли в неї буде включено і ССРСР, а може й взагалі мусть запротестувати проти того, щоб ССРСР, який переховує у себе в столиці Комінтерн і якого причетність до численних терористичних актів у цілім світі є по-за всякими сумнівами, брав участь як у комісії по обговоренню конвенції проти терору, так і в підписанні самої конвенції.

І. Заташаєський.

Лист із Варшави

«За нові й міцні позиції».

Після довгої перерви вийшло нове число журналу Головної Управи УЦК «За Незалежність».

Бажання стати на нові й міцні позиції в новому етапі життя української еміграції у Польщі, який розпочато 3-ім делегатським з'їздом, подиктували культурно-освітній секції Головної Управи УЦК думку «оставити на цьому черговому зшитку свого видання — ч. 1, назвати його новим» і влити нове вино в старі міхи.

В еформованому журналі знаходимо статтю Гл. Л. — «На еміграції і під окупацією», в якій він, проаналізувавши сучасні моменти боротьби українського народу з червоним окупантом, стверджує, що теперішній стан рідної на Україні далекій від того, щоб можна було її назвати «квітучою країною», або «невід'ємною частиною і непохитим форпостом ССРСР». Автор стверджує що «серця українського народу під окупацією та його політичної еміграції б'ються в унісон» і що існування української політичної еміграції, «цього П'ємснту свого народу, її розвиток, її зміцнення є надалі не тільки корисне, але й консеквентне, але й потрібне, але й кінцеве, неодмінне в інтересах свого-ж народу».

На сторінках бюлетеня знаходимо далі статтю П. Шкурата — «Кривава рана», присвячену пам'яті мучеників за ідею визволення рідного краю — жертвам Базару та їх геройському чинові; статтю П. Денисенка — «Як набути право провадження гандлю та промислу», якою редакція розпочинає серію дуже бажаних статей про правне становище української еміграції у Польщі, обіжники Головної Управи УЦК, некрологи і т. д.

Докладніше хочемо спинитися тут на вступній статті П. Ш. — «За нові й міцні позиції». Хочемо зупинитися на цій статті не тому, що є вона передовою і містить програмові напрямки, яких у своїй праці хоче дотримуватися редакція, але й тому, що накреслено в ній без сумніву правильні позиції.

Політична еміграція, що відірвана волею судьби від рідного гня, — читаємо в цій передовій, — не має права і не може бути метеором, що, відірвавшись від матірнього тіла, блукає в чужих просторах і, вибухнувши я ним світлом, розсипається на дрібнісінькі кусники і гасне назавж и...

«За Незалежність» хоче бачити українську еміграцію обновленою духовно, багатою на матеріяльні цінності, зміцненою в своїх ідейних позиціях, яка спокійно і діяльно чекала б дванадцяті години, коли затрубить сурма архистрата Михаїла: «На бій, кривавий бій — за вільну незалежну Україну!»

А з другого боку, поставивши перед собою високі завдання, культурно-освітня секція Головної Управи, що редагує цей обновлений журнал, критичним оком хоче глянути на минулі чотирнадцять років перебування нашого на чужині, пошукати й переглянути в них те, що ми придбали й що втратили, а найголовніше, що ми зробили, щоб зміцнити свої позиції»; мусимо подумати, — каже вона, — про наші дотеперішні прогріхи і накреслити собі плани, як позбутися їх та розпочати життя на нових, міцних позиціях, полишаючи свої особисті амбіції та аспірації, а підпорядковуючи себе найвищому ідеалові — «все для України...»

До теперішніх прогріхів, між иншим, треба записати й те, що для важливої частини нашої еміграції у Польщі стало гаслом: «Давай допомогу!» Це хибне наставлення і зрозуміння обов'язку еміграції заморозило й спаралізувало енергію одиниць і створило тип емігранта, що вічно вишукує лише джерело помочі, затрачуючи всю свою енергію й здібності до самостійного життя...»

Гасло — самовистачальність в житті української еміграції — є черговим завданням, боротися за реалізацію якого бере на себе редакція бюлетеню УЦК.

Поставивши раз на завжди собі ідею визволення України, — читаємо далі в бюлетені, — ми мусимо створити нові цінності: ідейність, характер, карність, самопошванту й працюваність...»

З такими завданнями, з такими гаслами та бажаннями згорового й конструктивного самокритицизму йде в українські еміграційні маси «За Незалежність». Вже в першому своєму числі вона ламає де-які, вже закорінені в нашій житті, але шкідливі й хибні традиції, голи великими літересами на першій сторінці пише — «Читати часопис, а не глатити за нього є злочин!» Вже в першому своєму числі не вагається «За Незалежність» винести на люде еміграційні болячки, коли оголошує вироки громадського суду.

І коли, прочитавши, дивимосся ми на ці 16 сторінок відновленого журналу УЦК, який свою долю віддає в руки української політичної еміграції, нам хочеться побажати йому й його провідникам: будьте дзвоном, хоч би й парафіяльним, будіть і кличте українську еміграцію на служення нашій великій ідеї, сповідайте її в її гріхах... Будьте місячником, але існуйте.

І. Липовецький.

Протест українських політичних партій проти терору на Україні

Представники українських політичних партій, зібрані на спільній нараді, розглянувши останні події на Великій Україні, прийняли таку постанову:

Познайомившись з останніми подіями на Великій Україні, нарада українських політичних партій стверджує, що окупаційна влада большевиків уже 15 років проводить на Україні політику нечуваного терору й насильства над українською людністю.

Нарада стверджує, що московська комуністична влада, навіть вступивши до Союзу Народів і протестуючи там проти політичних

Пам'ятайте, що 22 січня, день свята державности, — день збірок на Український Дім у Празі — Музей Визвольної Боротьби України.

терористичних акцій, на теренах совітського союзу не тільки не повернула досі найелементарніших громадянських свобод, але далі проводить супроти своїх громадян реж'ім жорстокого терору, щоб утриматись при владі.

Зокрема на Україні, як давніше, так і тепер, в очах комуністичної Москви є підозрілим, «контрреволюційним» усе те, що має яке-небудь відношення до українського національного руху. При всякій нагоді, а тако-ж при нагоді непорозумінь серед комуністичної партії, винищується українських культурних діячів. Цим лише пояснюється остачня кривава розправа над 28 українськими комуністичними письменниками і непартійними культурними діячами 15 грудня с. р., яких розстріляно ніби-то за терористичну діяльність.

Тому зібрані на нараді українські політичні партії, осуджуючи рішуче всяку систему терору, як засіб політичної боротьби, а тим більше, як засіб державного правління, з обуренням п'ятнують цей новий урядовий терор московської комуністичної диктатури на Україні, хоч він вимірений у дажсму разі проти наших ідеологічних противників, і перед цілим культурним світом як найрішучіше протестують проти свідомого винищування української людности большевицькою Москвою.

Львів, 26 грудня 1934.

За Українське Національно-Демократичне Об'єднання: Пос. д-р Дмитро Левицький. За Українську Соціалістично-Радикальну Партію: Д-р Матвій Стахів. За Українську Соціал.-Демократичну Партію: Д-р Володимир Старосольський. За Українську Народню Обнову: Д-р Осип Назарук. За Українську Радикально-Демократичну Партію: Проф. К. Мацієвич. За Українську Соціал.-Демократичну Робітничу Партію Великої України: Проф. І. Мазепа. За Українську Партію Соціалістів-Революціонерів: Проф. Н. Григорієв.

(«Діло»).

З преси.

Українська робота за межами постишевського Генерал-губернаторства сильно пече «самоотвержених малоросів» з КП(б)У, і вони не пропускають випадку ту українську роботу представити у своєму світі.

От, наприклад, що пишуть «Вісти» з приводу діяльності ненависного їм Українського Наукового Інституту у Варшаві:

«У Варшаві є організація з назвою «Український Науковий Інститут». Це така собі інституція, де петлюрівсько-ундівські діячі з дозволу і за участю впливових людей з польських кіл, святкують, скажемо, день Тараса Шевченка. Через що-ж ус-

тенову гегні чинники, а передусім гсла, що мріють про торго-
ни 72 року, час від часу роблять і інші демонстративні кроки
далекосіяного значіння. Таким кроком, безперечно, є видання
цим «Інститутом» цілого збірника «Українсько-Московська вій-
на 1920 року» під редакцією ген. В. Сельського».

Далі слідує в ще більше пролетарськму стилі розбір згаданого
збірника, а на закінчення подається геніяльний висновок:

«Майстри у Варшаві витягають з нафталіну свого «союз-
ника» і зокрема видають збірник».

Як бачимо, окупанти, вірні давнім традиціям московської полі-
тики, яка все надіялася з корінням вирвати «український сепара-
тизм», ведучи не на життя, а на смерть боротьбу з усім нашим у всіх
сферах життя аж до наукової і літературної, знищивши огнища
української наукової роботи; і в інтенсивній, що чисто культурній
діяльності Українського Наукового Інституту, що виразно виявляєть-
ся в його наукових виданнях, з переляку добачають... страшну їм
примару інтервенції.

І справді, систематична робота на полі культурному, зкерована
на зміцнення самих основ нашого національно-державного життя,
страшніша й небезпечніша по своїй суті окупантам за всі фантастичні
інтервенції.

* * *

Наркомюст Михайлик у розмові з співробітником «Вістей» (ч.
4185) заявив, що завданням моменту є звільнення шкільних приміщень
од усяких організацій, які самовільно їх захопили. З його слів ви-
ходить, що

«На даний момент за неопеними даними звільнено лише
тисячу класних кімнат. Але ця робота ще далеко не закінчена».

Доручено йому тако-ж і «боротьбу з невиплатами» вчителям платні:

«На ділянці боротьби за своєчасну виплату вчителям за-
робітньої плати та постачання ми досягли де-яких успіхів...
Але останні дані кажуть про те, що ці успіхи не міцні».

Так стоїть справа шкільництва у «соціалістичній батьківщині»
«на 15 році революції».

* * *

На іншому місці в цьому числі ми докладно спиняємся на од-
новленому органі УЦК в Польщі «За Незалежність». Повертаючи
своє видання в періодичне, УЦК в зверненні до української політич-
ної еміграції зазначає:

«Головна Управа УЦК має надію, що при загальній диспо-

помозі і підтримці української еміграції, — наш місячник переміниться в тижневик, а потім... в що-денник».

В наших умовах така надія видається трохи, ніби, далекою від «нових і міцних позицій», на які кличе «За Незалежність», і краще, на нашу думку, зробить редакція одмоложеного бюлетеню, коли замість «фантастичних дум, фантастичних мрій» скупчить свою увагу на обслуговуванні потреб української еміграції у Польщі, в кожній бо країні життя наших земляків поставлено в своєрідні умови, а саме в Польщі маємо ми велику кількість наших емігрантів.

Вітаючи перетворення «За Незалежність» в орган періодичний, бажаємо йому успіху в праці: для неї серед нашої еміграції у Польщі — велике поле.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі вітає з Новим Роком і Різдом усіх земляків, читальників і прихильників, які про неї пам'ятають.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)

відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6.

При Бібліотеці Музей С. Петлюри.

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому: За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Редакція «Тризуба» приносить сердечну поляку всім українським організаціям і установам, як і окремим особам, що були ласкаві надіслати їй свої різдвяні та новорічні поздоровлення.

УПРАВА Т-ВА Б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ

цим шляхом дякує уговноваженим, зв'язовим, окремим членам і окремим особам, що привітали її з Новим 1935 Роком, і взаємно бажає всього найкращого, а головне сповнення дорогої мрії — відновлення Держави Української.

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції.

— Шостий черговий з'їзд Товариства Вояків Армії УНР у Франції відбувся в неділю й понеділок 30-31 грудня мин. року. З'їзд розпочався урочистою службою Божою з мелебном, які відправив нас оятель Української Православної Парафії у Франції прот. І. Бриндзгн. Числнні прапори українських організацій, а тако-ж прапори французького, бельгійського й португальського об'єднання комбатантів, представники яких явилися до нашої церкви підкреслити свою увагу українським товаришам, додавали особливої поважності моментові. Молитва за отчизну і прекрасний спів хору під орудою п. Андрія Чехівського ще більше підіймали настрої зібраних.

Після привітань, що серед них на першому місці стояли привітання Пана Геловного Отамана й Уряду, розпочалася ділова робота з'їзду за участі численних делегатів. З'їзд мав широкий і добре розроблений програм. Другого дня з'їзду учасники його погляли квіти на могилу блаженної пам'яті С. Петлюри, а потім склали пошану могилі Невідомого Французького Вояка під Триумфальною аркою. По закінченні з'їзду в гостинному будинку бельгійських комбатантів відбувся концерт-баль на користь українських інвалідів. Вечерниці притягли велику кількість гостей і пройшли з успіхом артистичним і матеріальним.

— В роковини смерті бл. пам. Миколи Шулєгина, в суботу 29 грудня мин. року, відслужено бу-

до в Українській Православній Церкві в Парижі панахиду за спокій душі покійного. Вшанувати пам'ять дочасно померлого українського діяча, крім рідних небіжчика, зібралися його старші й молодші товариші по роботі та численні земляки, що знали й любили покійного.

— Гість у Парижі. Цими днями до Парижу завітав з дружиною даєній український діяч, відомий журналіст п. М. Троцький, директор Українського Пресового Бюро в Жьєєві, який виористав своє перебування тут на ознайомлення з українським життям у Франції.

Жалібна академія пам'яті 359 у Греноблі відбулася 16 грудня мин. року, організована місцевою філією Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції.

На академії були присутніми всі члени філії Товариства, члени Української Громади й майже всі українці м. Гренобля й його околиць. Програм академії складався з таких точок: відкриття і промова увоеноваженого Товариства п. Вонархи-Варнава, вшанування пам'яті розстріляних большевиками вояків хвилиною мовчання, делегація п. Дорожинським рясного вірша, промова заступника голови Громади з З. Ріжн: ова та зачитання списку розстріляних у Базарі. Під час читання цього списку меленький Сергій Мирнович тримав схилений прапор Громади, а всі присутні, стоячи на колінях, заспівали вічну пам'ять. Далі слідували делегації пп. Адамовича й Вонархи, та дітей — Слени Кеницької та Сергія Мирновича. Потім п. Токаєло зробив доповідь, після якої хор під орудою п. Червонецького ви-

кнав «Чуєш, брате мій» та «Ще не вмерла Україна».

Що-року ця академія, як і інші національні свята в Греноблі, завжди проходили в належному порядку, витриманості її увазі членів української колонії Гренобля. Але останню академію, на жаль, захмарено було нетактовною й некоректною поведінкою де-яких, на щастя, цілком незначних, елементів, які стали на шлях руйнації нашої єдності та розбиття спільного національного фронту в боротьбі за наші національні ідеї.

Після відкриття академії, коли було зачитано її програм. п. Козельський, б. член Громади і Товариства б. Воєнків Армії УНР, попросив вставити в програмі і його промову. Це прохання було прийнято, однак з зазначенням, що промова мусить обмежитися темою дня, бо вже кружляли чутки про злі наміри Козельського. Напочатку його промова дійсно торкалася події, яку святкували, але під кінець Козельський в самому брутальному тоні звернувся до присутніх з виразом: «Нам, українцям, треба організуватися в чесні товариства, а не бути з тими, хто продає наші землі нашим ворогам»...

П. Вонарха відразу-ж перервав промову Козельського і попросив його говорити на тему свята 359. В цей мент кілька чоловік спільників Козельського почали кричати з місць, що Козельському забороняють говорити на політичні теми.

Все громадянство було обурено вихваткою Козельського і його прихильників, і не відомо, чим би свято скінчилося, як би п. Вонарха не перервав академії на 5 хвилини, щоб заспокоїти присутніх.

З непристойними вигуками, які собі не дозволили б елементарно виховані люди, демонстранти на чолі з Козельським покинули сядю, погрожуючи громадянам. Після їх виходу аудиторія заспокоїлася й академію було закінчено в належному порядку.

Сумний факт демонстрації Ко-

зельського, який оголосив себе націоналістом, було достойно оцінено громадянством і осуджено, бо намірився він вносити дезорганізацію в ряди нашої еміграції в цей час, коли нам як раз треба як можна більше організованості й об'єднання коло державних прапорів України, з якими ми вийшли на еміграцію.

У пра ва Громади.
— Чергові загальні збори Української Громади в Греноблі відбулися 16-го листопада мин. року. Нову Ряду Громади обрано в такому складі: пп. І. Вонарха-Варнак — голова, З. Різників — заступник голови—скарбник, О. Степаненко — секретарь. До Ревізійної Комісії обрано: пп. С. Червонецького, М. Лопатьга та С. Різникова.

Адреса Громади надалі: Мг. J. Vonarkha-Varnak. Maison Doulat. Rondeau. Grenoble (Isère).

— Доповідь інж. Малашка про Українську Господарську Академію в Подєбрадах. В неділю, 23 грудня мин. року, відбулося в Парижі зібрання Українського Літературного Гуртка, на якому інж. М. Малашко зробив доповідь про Українську Господарську Академію в Чехословаччині, як і коли її було засновано, про склад її професорів і студентів, яких зпочатку було майже 500, їх роботу, життя й побут.

Згадав лектор тако-ж і про ті перешкоди в праці Академії, які робили так звані «сміновіховці» та москалі.

На доповіді, між иншим, був присутнім проф. Харківського університету п. Дейша, що уважає себе чистим українцем, хоч і народився він у Петрограді. Доповідь п. Малашка йому дуже сподобалася, і він попросив для себе всі друковані матеріали про Українську Господарську Академію в Подєбрадах та про Український Техничний Інститут позаочного навчання.

Доповідь г. Мадасго зробив дуже добре, спокійно, і нагороджено його було гучними оглєсками присутніх.

— Театральна вистава в Шалеті. 8-го грудня мин. року в салі Українськї Громади в Шалеті відбулася театральна вистава «Батькова казка», І. Тобілевича. Пройшла ця аматорська вистава дуже гарно. Пані Чистосердова, в ролі Марини, своєю грою примушувала глядачів плакати. Нагороджена була артистка за свою гру гучними оглєсками публіки. Пані Безносюкова грала роллю Палажки, а пані Кислиця — роллю Присви, цілком добре справляючися з своїми завданнями. П. Світличний, що виступав у ролі Николіча, та режис. п. Шульга в ролі Пилига тако-ж знайшли оцінку глядачів. П. Ішук в ролі Чаплинського, п. Реган в ролі Костя, п. Звбено в ролі Мошка, п. Чорнєв в ролі Романа, п. Грушецький в ролі лікаря та п. Сопільник у ролі Миті — справились добре.

Усім згаданим артистам-аматорам, особливо гп. Шульзі та Грушецькому, що в ненормальних умовах з успіхом організували й провели виставу, належить шире подяка від українців. Треба побажати артистам-аматорам шалетської української сцени й надалі племати рідне місцецтво з таким самим успіхом.

Шалетянин.

— Ялинка для українських дітей у Парижі з успіхом відбулася 25 грудня мин. року в олійі з салі у Maison de la Mutualité під головуванням п.-о. І. Бриндзана, настоятеля українських православних парафій у Франції. Влаштувано ялинку було українськими скаутами, і зібрала вона круг себе українських дітей не тільки з Парижа, а й з околиць.

Програм ялинки складався з теплої вступної промови п.-о. І. Бриндзана, зверненої до дітей, яку мелода аудиторія вис-

лухала з великою увагою й зацікавленням, із співів дитячого хору під орудою п. Андрія Чехівського та з співів і декламацій зовсім малих дітей, які зібрали цілком ними заслужені оплески дорослих. На закінчення Дід-Мороз в особі п. Шмалія сказав до дітей поену гулю і разом гатрістичну громову та щедрою рукою роздав дітям подарунки. Добре функціонував даремний буфет для дітей.

Пройшла ялинка дуже мило й симпатично. Діти, яких було до 50, і дорослі, яких було ще більше, заповнили шцерьт досити велику салю і з неохотою покидали це традиційне свято дитячої радості, яке вповні удалося й за організацію якого належить шире українське спасибі.

N.

В Польщі.

— Академія пам'яті Грушевського у Варшаві відбулася 1 грудня минулого року в Українському Клубі. Характеристику життя покійного українського діяча й його всебічної — культурно-освітньої, наукової, громадської й державної — праці подав д-р М. Ковалевський. Після цієї доповіді присутні вставанням ушанували пам'ять проф. Грушевського.

В другій доповіді п. Гл. Лазаревський освітлив діяльність М. Грушевського в пореволуційній добі. На закінчення академії присутні стоячи заспівали «Заповіт».

— Надзвичайні загалні збори Союзу Українок-Емігранток у Польщі відбулися у Варшаві 28 листопада минулого року. На зборах них було зачитано й прийнято проєкт правил цього Всесвітнього Союзу Українок, що має повстати згідно з постановою Українського Жіночого Конгресу. Крім того, обговорено було на зборах низку біжучих справ.

— В корпорації «За-
порожжа» у Варшаві
на черговій суботній вечірні 8
грудня минулого року п. Гліб Ла-
заревський зробив доповідь на
тему «Ситуація на совітській Ук-
раїні».

— В українській шко-
лі ім. Лесі Україн-
ки у Варшаві 8 грудня
мин. року відбувся вечір св. Ми-
колая, у програм якого ввійшла
вистава, декламації, українські
національні танні та ритмічні
вправи — все у виконанні учнів
школи.

— Жалібна академія
пам'яті 359 в Україн-
ській Станиці в Ка-
ліші відбулася 21 листопада
мин. року заходами Управи Го-
вариства Вояків Армії УНР.

Вояцтво з родинами заповнило
сало станичного театру по бе-
реги. О год. 18,30 заступник го-
лови Управи підполк. М. Сере-
да відкрив академію, запрошуючи
присутніх ушанувати пам'ять ге-
роїв вставанням. Хор Т-ва ім.
М. Леонтовича виконує в цей час
жалібний марш.

Далі підполк. Середя в чулій
промові висвітлює значіння дру-
гого Зимового походу та заслугу
перед батьківщиною 359 героїв-
мучеників. Після цієї промови
хор під орудою хор. Осадчого
гарно виконав «Засумуй, трембі-
то» — П. Купчинського, та «Тим,
що впали» — Колеси. Ці пісні
справляють на присутніх глибоке
вражіння.

Потім ішов соловий спів: «Ой
впав стрілець», Гайворонського,
— виконав квартет: пп. Сикорсь-
ка, Василюкова, Димарь і Костен-
ко; «Туга козача» — Еллічки,
«Туга за родиною», Матюка, —
виконав баритон сотн. Натален-
ко; «Ой одна я, одна», М. Лисен-
ка, — виконала пані Василюкова
(сопрано). Сотн. С. Левченко про-
декламував уривок із своєї
поеми «Базар».

Після короткої перерви кра-
щими музичними силами м.
Каліша виконано було: «Місяч-
на соната», Бетовена — дирек-
тор музичної школи проф. Маков-
ський (піаніно); «Прелюдія», Ко-

реллі — проф. Ісмер (скрипка);
«Ой чого то ти почорніла», М. Ли-
сенка, — проф. Зінгер (віолон-
чель).

На закінчення академії хорім.
М. Леонтовича виконав «Молит-
ву».

Зворушене академією вояцтво,
покидаючи салю, висловило по-
дяку за добре влаштовану ака-
демію культурно-освітньому ре-
ферентові Управи Т-ва Вояків
підполк. М. Харитоненкові.

М. С.

В Чехословаччині.

— Ювильей п. Омель-
ченкової. 14 листопада с. р.
відбулося засідання Т-ва Україн-
ських Письменників і Журналі-
стів у Празі, присвячене вшану-
ванню 60-літнього ювілею
пані Омельченкової.

Проф. Білецький, заст. голови
Т-ва, привітав поважних присут-
ніх гостей. В тепломі слові до
ювілятки проф. оцінив вагу її
пропагаторської праці українсь-
кої справи серед чужинців, і особ-
ливо між жіноцтвом. Ця праця
може більш важлива, ніж офіцій-
на дипломатична праця, бо жінке
виховує молоде покоління; під-
креслив тяжість ведення такої
праці для ювілятки, як представ-
ниці недержавної нації.

З промовами виступили: пані
д-р Євгенія Балабас, д-р Гом-
зін, пані сенаторка Ф. Памін-
кова (чешка), пані проф. С. Ру-
сова, п. сен. Шелухин.

З привітаннями ще виступали:
представниця «Єдноти слов'ян-
ських жінок», п. Андрій Макарен-
ко, п. Ломтатидзе від грузинів,
інж. Фесенко (кубанець) вручив
ювілятці документи про обра-
ння її почесним членом Т-ва Ку-
банських Письменників і Жур-
налістів та Т-ва Студії Козач-
тва, п. Т. Воропінова (кубанка)
підкреслила материнство в ха-
рактері ювілятки і подякувала за
допомогу її дітям.

Крім того, одержано численні
привітання від українських і чу-
жих організацій і окремих виз-
начних осіб. Олмічаємо де-кіль-
ки: Приятелі Пласту, Т-во Ук-
раїнських Інвалідів, Т-во Ук-

раїнських Інженерів, панство Дорошенки, п. Мариша Шарейка,—редакторка Мін. Зак. Справ, поет Петро Безруч, проф. Пата, Т-во приятелів Лужиці, вл. рада Емлер, мін рад. А. Черний, проф. Артимович, доц. Шуровська, письм. Королева, українці з Югославії, визначні письменники з Югославії, редакції жіночих часописів, Т-ва Жінок з високою освітою в Білгороді і Загребі, Коло Югослов'янських Сестер в Любляні, Н. Лосський, б. проф. Петроградського Університету і т. д.

Пані Омельченкова в своїй відповіді на привітання, звертаючись до представниці Єдноти Слов'янських Жінок», сказала: «Дякую сердечно за велику честь, яку ви мені зробили своєю увагою до моєї скромної праці, але була б я в цей день щасливіша і більше задоволена, коли б в Єдноті Слов'янських Жінок була заступлена українська жінка, як рівний член між жінками інших слов'янських народів. Ми не маємо своєї держави, бо під большевиками самостійна Україна лише на папері, і українки з Великої України не можуть брати участі в жіночому русі. Але у вас, в Чехословаччині, і на еміграції маєте більше визначних жінок, аніж я скромна працівниця, і бажаю, щоб одна з них репрезентувала українське жіноцтво в Є. С. Ж.» Звертаючись до гостей, ювілятка просила вибачити, що буде дякувати в першу чергу не їм, любим сестрам, друзям і грихилникам, але дякує тим, хто вороже до неї ставився, хто її ганьбив і перешкоджав її праці, бо це давало їй завзяття, гартувало її, підносило на височінь її ідеалів і навчило її оцінювати не тільки своїх друзів, але й ворогів, і навчило її бути влячною і за найменшу підтримку. Могла вона розвинути свою працю лише завдяки умовам життя серед чеського жіноцтва, за це найбільше дякує Чехослов. Жін. Нац. Раді. Тяжкі умови праці її ніколи не зломлювали і в праці вона находила відпочинок. Сподівається, що за моральною під-

тримкою своїх друзів зробить більше, аніж зробила до сьогодні.

Треба зауважити, що Т-во Українських Письменників і Журналістів хотіло відсвяткувати цей ювілей більше святочно й був організований комітет із 14 організацій українських, чеських і козачих, але п. Омельченкова відмовилася від урочистого свята. Проте комітет під головуванням пані граф. Софії Русової і секретарки Мілени Грлічкової вирішив іншим способом одмити 60-літній ювілей пані Омельченкової — був заложений фонд для видання книги пані Омельченкової: «Слов'янська Жінка». Кснто фонду заложено при Жін. Нац. Раді Чехословацькій. Перші внески зробили: пані сенаторка Френтішка Памінікова і Жін. Нац. Рада Чехословацька.

В умовах емігрантського українського життя цей ювілей ознаменувався приємною несподіванкою — почесним даром великої мистецької хрусталевої вази, яку ювілятка одержала від Мін. шкільництва і Нар. освіти ЧСР стараннями Жін. Нац. Ради Чехословацької.

Бібліографія.

— Was ist osteuropäische Geschichte? (Zur Abgrenzung der ukrainischen und russischen Geschichte). Von D. Dorosenko. Стор. 68 in 8.

«Що то східно-європейська історія?» (До розмежування української й російської історії). Так зветься нова праця проф. Д. Дорошенка, яка вийшла окремим відбитком з відомого німецького журналу «Zeitschrift fuer die Osteuropäische Geschichte».

Поставивши на початку своєї праці питання, — що собою уявляє історія Східної Європи, які її межі, який її зміст, чи це історія різних народів, що заселяють Східну Європу, чи історія одної держави — Російської імперії, — автор дає короткий, але змістовний огляд розвитку історичного життя Схід-

ньою Європи. Спинається він докладно на в'ясненні значіння термінів «Русь», «Росія», «Україна», «руський», «російський», «український» і приходить до висновку, що історія Східної Європи «є в першу чергу історія трьох осібних народів — українського, білоруського й московського».

Далі, подавши огляд розвитку української історії до кінця 18-го віку, з якого виразно виходить, що «історія українського народу уявляє собою власний історичний процес і тільки часом зв'язана з історією Польщі, Литви й Москви, але тільки в тій мірі, в якій та чи інша частина України належала до складу цих трьох держав», — проф. Дорошенко спинається на двох концепціях історії Східної Європи — концепції російській і концепції українській: концепція російська, що її освою поглядав Карамзин, підтримана пізнішими російськими дослідниками, яка привластила Київський період нашої історії і знайшла свій найвиразніший висновок в так званій Погодинській гігстезі, і концепція українська, що її сформулював покійний М. Грушевський у відомій статті «Звичайна схема «руської» історії і справа раціонального укладу історії східного слов'янства». Здавалося, після праці Грушевського, висновки якої прийняли й найновіші дослідники російські, було раз на завжди розмежовано історію московську й історію українську. Але й досі знаходяться ще видатні російські вчені, особливо на еміграції, що і то цей час живуть в світі ідей давньої абсолютистичної Росії і думають тими категоріями, які марксистські історики з правом окреслюють, як московський націоналізм. На жаль, ці старі уявлення і категорії мають ще силний вплив на чужоземних істориків, які працюють в царині історії східно-європейської».

Автор годас реєстр праць в цій справі чужоземних учених. докладніше спинаючися на виступі проф. Білло на останньо-

му конгресі у Варшаві, і приходить до цілком справедливого висновку: «крайня пора вже історію кожного з тих трьох слов'янських народів трактувати окремо, і ксли пишуть історію Російської держави, то слід її зв'язувати з істерією тільки лише москвовського народу. Тепер вже не можна Київську державу влючати до історії московської, бо всна є утвір українського народу і належить йому одному».

Пережитки старих російських концепцій, які виявляються в деяких найновіших європейських працях, роблять цікаву статтю проф. Дорошенка особливо потрібною. А те, що він в аргументації правильности української концепції не обмежився міркуваннями горядку історичного, а григтя і матеріал археологічний, антропологічний та філологічний — робить його висновки ще ґрунтоґнішими.

З властивою йому докладністю автор подає бібліографічні вказівки, наводить літературу питання аж до останнього часу, захопивши і найновіші видання наукові совітські, і останні розвідки з цього поля з Західної Європи.

Можна побажати, щоб цей короткий, але змістовний і інтересний огляд відомого нашого історика побачив світ і іншими європейськими мовами, він бо своєю виразністю, докладністю й логічністю розґаняс багато неясностей і непорозумінь.

В. П.

— І в а н З у б е н к о . Г а л и н а . П о в і с т ь і з ч а с і в в и з в о л ь н о ї б о р о т ь б и . К о л о м і я , 1934. Н а ч л а д о м в и д а в н и ц т в а « О к а » . 138 с т о р .

Цікаво подана історія, — треба думати, яка могла бути в дійсности, — з оружною українською боротьби 1917—1920 років за свою власну національну державу. Наступ української армії проти большевиків, звільнення України, і на фоні цих загальних подій особисте життя, стремління до власного, персонального щасття головних дієвих осіб у споу-

ченні з відпаною службою батьківщині. Жертва жінки, яка для врятування заарештованого чекістами штабу таємної української повстанчої організації, що мала перед наступом української армії зруйнувати большевицькі тили, віддається комісарові.

Відновлення української державности, поворот старшини до дому, родинна трагедія і... зрозуміння всієї величі жертви своєї дружини, прощення і дальше щасливе життя у звільненій батьківщині. Узнання заслуг героїв і їх нагорода, в тому числі й жінки, що в боротьбі з ворогами зложила батьківщині «більше ніж своє життя, бо свою честь».

Цікавий сюжет з інтересом слідується читачем до кінця. Корисна книжка, яку можна рекомендувати для народних бібліотек. Сюжет її добре надався б до перекладу на інтересну п'єсу для драматичного театру.

С.

Доповідь п. Чокаєва у Парижі про Туркестан.

Комітет Дружби Народів Кавказу, Туркестану й України, що на весні цього року розпочав свою діяльність у Парижі і вже перевів спільну маніфестацію, намітив на рік 1934-35 цілий ряд лекцій на різні теми, що мають освітити національні проблєми народів Комітету Дружби і зпопуляризувати їх серед чужинців.

Викснучи згаданий план, Комітет улаштував 19 грудня с. р. в залі «Мютюаліте» в Парижі чергову лекцію свого заступника голови п. Мустафи бея Чокаєва, голови Національного Комітету Туркестана, на вельми інтересну тему — «Східній Туркестан». Зібрання одграв коротким вступним словом глосла Комітету проф. О. Шульгин, що підкреслив значіння взаємоознайомлення народів Кавказу, Туркестану й України та висловив надію, що всі колонії згаданих народів у Парижі належно оцінять ініціативу Комітету й скористають з

тих лекцій, які комітет собі намітив. По цій промові забрав слово п. докладчик і в прекрасно сказаній, добре удокументованій майже півтора годинній лекції ознайомив слухачів з проблемою Східного Туркестану, що це так неясно й недокладно трактується європейською пресою.

Головніші тези і висновки лекції такі:

1. Східній Туркестан, розміри якого втрічі більші, ніж розміри Франції, а саме 1.871.000 кв. кіл., і що знаходиться між Китаєм, Тибетом, Кашміром, Афганістаном і сов. Туркестаном, поділяється на дві нерівних частини: Джунгарія і Кашгарія (остання має 1.100.000 кв. кіл. і має лише до 30 відс. території придатної до культивування, населена в більшості турками, що нічим не відрізняються від туркестанців російських).

2. Ціла історія Східного Туркестану, починаючи з перед Різдва Христова є безконечним ланцюгом то боротьби з китайцями за незалежність, то внутрішньої боротьби, що дуже гле відбивається на незалежності країни. До певного об'єднання і раю спричинялося заведення ісламу в 7 віці по Різдві Христовім і династії Ходжі, яка припинилася в 1864 р., але й вони не могли дати цілковитої політичної єдності країні. Лише один раз, з саме з 1864 року по 1880 рік, диктатор Якуб-бей, походженням з Західного Туркестану мішно об'єднав цілий край під своєю владою і дав був йому солідну організацію. На жаль, після його смерті наступив знову розпад і завдяки комбінованим зусиллям російського царського і китайського урядів Східній Туркестан знову опав під владу китайську.

3. Новий період історії Східного Туркестану починається приблизно з 1923 р., коли влада, уступаючи вимогам большевиків, для того, щоб затримати Східній Туркестан за собою, дас большевикам великі економічні привілеї й за допомогою большевиків страшенно пригнічує обидві частини Східного Туркестану. Для но-

вої боротьби з китайцями й більшовиками об'єднуються джунгари (китайці-мусульмане) і тюрки; з початку, в 1929 р., ці об'єднані сили цілком ліквідують китайську владу і звільняють країну, але згодом, розсварившись, гублять справу. В 1933 р. Кашгарія оголошує свою незалежність у формі Східно-Туркестанської республіки, але ослаблена війною за незалежність і невдалою ініціативою свого президента, який пішов на поступки китайцям супроти бажання уряду й більшої частини армії, вона опинилася знову під тісним протекторатом китайців і їх союзників більшовиків; лише південна частина Кашгарії ще тримається проти китайців, республіканський уряд її ще бореться за незалежність країни, і, очевидно, не складе зброї, поки або не переможе, або не буде остаточно зліквідована силою китайської зброї при помочі більшовиків.

По закінченні лекції присутні ставили докладникові різні питання про віношення тих чи інших чинників до проблеми Східного Туркестану, про взаємовіношення між Східним і Західним Туркестаном, про нову політику Нанкінського уряду щодо Східного Туркестану й т. п. На всі питання автор відповів з своєю постійною ерудицією, наводячи всякі дані з китайських, совітських, індійських, англійських та інших джерел і резюмуючи сучасне становище в Східнім Туркестані в такий спосіб:

Хоч китайський уряд заволодів зараз Східнім Туркестаном, але, почувавши там свою слабкість, він офіційно визнав потребу територіальної автономії для цієї провінції; що-ж торкається більшовиків, то в результаті того, що вони допомагали китайському губернаторові, який ко-

ристувався білими російськими загонами, їх моральний вплив у краю цілком упав; разом з тим катастрофічно впав і економічний вплив, який більшовики були призбали в Східному Туркестані. Що торкається Англії, то вона відносно подій в Східному Туркестані тримається пасивно, бо боїться утворення коло Індії ще одної зайвої мусульманської держави.

В числі присутніх на лекції були: грузинський міністр А. Чхенкелі, голова Азербейджанського Національного Комітету п. Расуль Заде, всі члени Комітету Дружби, княгиня і князь Токаржевський, князь Вачнадзе, представники вільних козаків пп. Балінов і полк. Жуков, і члени колоній української, грузинської, азербейджанської та горців Північного Кавказу.

Закривавши збори, голова Комітету проф. Шульгин щиро подякував докладникові за прекрасну лекцію, яку присутні нагородили рясними оглєсками.

(Укр. Прес. Бюро в Парижі).

Участь українського інженера в бельгійському фаховому з'їзді.

12 грудня мин. року в Брюсселі відбувся перший з'їзд «помслогів», улаштований секцією раціональної утилізації овочів при бельгійському національному комітеті помології.

На цьому з'їзді фахову доповідь зробив тако-ж мслолий український інженер Ю. Яковлів. на тему «Промисловість свіжих у рідинному стані овочів».

З нагоди світової виставки у Брюсселі в 1935 році, відбудеться там-же IV-й міжнародній технологічний конгрес с.-г. промисловости. На секретаря овочевої секції цього конгресу покликано інж. Ю. Яковлева.

Нові книжки й журнали.

— Вістник, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Січень 1935. Львів.

Зміст: Л. Мосендз: Берладницька сестина. Евген Маланюк: Ата-

вістичне. Ж. Морєас (перегл. Ю. Клєн). Юрій Горліс Горський: Як згинув товариш Вільґруде, приятель Дзєржинського. Лкїлжі Піраґдєло: Падуґнка. Юрій Ліпа: Провідництво письменства. Евґєн Мєлєжк: Совітські літературні справи. А.Р.: Нова совітська буржуазія та її культура. Октав Обрі: Карбснері і Наґолєсн III. Г. Т.: Тріюмф англійського летунства. Вол. Дорошенко: Михайло Грушевський. М. Мухин: Тіні незабутих предків. Д. Дєнцов: Cuius regio. С. Северина ЧСВВ: Шевченко і Федькович. М. Л. і: З прєсового фільму. Бібліоґрафія.

— Український Сокіл. Листок Союзу Українського сокілства закордонном. Ч. 6-7. Прага, листопад-грудень 1934.

— Пластовий Впоряд (як провадити муштру). В-во «Український Пласт». Прага. Зміст: 1. Давання й виконання приказів. 2. Ряд у чоловій уставі й гусаком: а) приказина місці; б) звороти на місці; в) прикази для ходу й бігу з місця; г) прикази під час ходу й бігу. 3. Уставка в дворяд (чета). 4. Уставка чети в чвірк. 5. Пластовий Гурток (трійкова уставка). 6. Вправи палицями. 7. Поздоровлення. 8. Хорунжий 9. Формула звіту. Ст. 32. 16-о. З ілюстраціями.

Зладив скавтм. Д. Козицький на підставі Українського Впоряду Сокола-Батька та Пластового Впоряду Українського Пл. Уладу. Впоряд цей складено так, щоб ним могли користуватися не лише пластуни-провідники, а й кожний інший пластун — навіть без початкової впорядкової підготовки. Він може гридитися в школах, «Просвітах», спортових товариствах і всюди, де є гурт молоді.

Ціна фр. 1.50 (дол. 0.10) з пересилкою.

Адреса В-ва: N. Kozuska, Praha-Vinohrady, Soběslavska 30, Czechoslovakia.

— Юрій Ліпа. Козаки в Московії. Роман з XVII століття. Видання «Народній Стяг». 1934. Варшава. 224 стор.

— Іван Зубенко. Галіна. Повесть із часів визвольної боротьби. Коломия, 1934. Накладом видавництва «Ока». 137 стор.

— Іван Зубенко. Фатум. Повесть із 1917—1920 р. р. Коломия, 1934. Накладом видавництва «Ока». 136 стор.

— Д-р Михайло Антонович, Йозеф Геррес, вістун німецької єдності (з передмовою Дм. Дєнцова). Львів, 1934. 61 стор.

— Р. Єндик. Гітлер. Львів, 1934. Книгозбірня «Вістника». 64 стор.

— Коляди на дуту оркестру: 1) Бог предвічний, 2) Бог народився, 3) О, вселенна, веселися — Я. Ярославенка. Видання «Торбана». Львів. (Ноти).

— Bulletin du Bureau de Presse Ukrainien, No 3 (144) — 31 грудня 1934. Париж.

— Jerzy Korohoda. Przyczynek do metodyki wegetatywnego rozmnażania lucerny siewnej. Накладом Державного Наукового Інституту Сільського Господарства у Пулавах. Наукова розвідка з таблицями й малюнками та передачею стислого змісту по-німецькому. 1932. 11 стор.

— Léon Moussinac. «Je reviens d'Ukraine». Paris 1933. Bureau d'Editions. Книжка з принадною назвою, але цілком агітаційно-більшевицького змісту, і при тому не мудрого, бо автор від початку до кінця хвалить усе большевицьке господарювання, так що просто смішно. Там, куди він іздив йому дано, очевидно, інструкції як треба було написати цю брошуру. З брошури слідує, що все, що большевиків є, це результат геніяльності большевицької господарки. Все-ж пагане й всі хиби і невдачі автор відносить на рахунок саботажу. Причому стільки говориться про цей саботаж на селі і в місті, що самий неупереджений читає починає думати, що дійсно не все гаразд у большевиків.

Автор докоряє буржуазній Франції, що вона нічого не знає про Україну, але разом з тим і сам виказує абсолютну незнайомість з нашим краєм. Видно, большевики й інформували його, під час його побуту на Україні, про інші речі.

Українська Книжкова Агенція в Парижі

під керівництвом І. Хмелюка

доставляє книжки по українському питанню різними мовами як нові,
так і старі (т. зв. огазіні).

	Фр.
Аркас М. Історія України-Руси. 1908. 200 мал., 9 карт, 400 стор.	50
Антоновичъ. Волинская тревога 1789. 1902. 99 стор.	15
Буцинскій. О Богданѣ Хмѣльницкомъ. 1882. 240 стор.	18
Данилевскій. Украинская старина. 1866. 403 стор.	38
Довгелло. Марковскіе гайдамаки. 1896. 22 стор.	5
Закревскій. Лѣтопись и описаніе г. Кіева съ рис. 1858. 277 ст.	40
Зарульскій. Описаніе о Малой Рос. и Украинѣ. 1847. 27 ст.	8
Каманинъ. Къ вопросу о казачествѣ до Богдана Хмѣлн. 1894 83 стор.	18
Каманинъ. Очеркъ гетманства П. Сагайдачнаго. Псртр. і 2 табл. 1901. 81 стор.	9
Коржъ. Начало историч. дѣятельности Богдана Хмѣльнича- го. 1873. 258 стор.	18
Кулишъ. Записки о Южной Россіи. 1850-57. 2 т. в 1 пер. 715 ст.	65
Кулишъ. Украинскій народ. преданія. Кн. I. 1847. 90 стор. ..	10
Конискій. Історія русовъ или Малой Рос. 1846. 71 стор. .	32
Лазаревскій. Лубенщина и кн. Вишневецкіе. 1896. 58 ст.	8
Лѣтопись Самовидца о войнахъ Богд. Хмѣлн. 1846. 152 ст.	32
Ляскоронскій. Історія переяславской земли до посл. XIII в. 1903. 422 стор.	45

Українські листівки, портрети українських гетьманів, письменників,
політичних діячів — у великому виборі.

Твори написані тими мовами, якими оголошено їх назви.

Замовлення виконуються за готівку. Пересилка на рахунок клієнта.

Листування, замовлення та гроші слати на адресу: І. С h m e l j u k,
42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5. France.

Агенція виконує тако-ж всякого роду інші поручення, що не
відносяться спеціально до України.

Книгарня «Тризуба»

(42. rue Denfert-Rochereau, Paris 5) має на складі такі книжки:

	фран.
Видання Українського Наукового Інституту у Варшаві.	
Проф. О. Шульгин. Без територіі	10.—
Єдиний шлях	2.—
О. Олесъ. Поезії, кн. XI.....	16.—
Другий річник Українського Економічного Бюро	5.—
L'URSS à Genève	10.—
Портрети Шевченка	1.—
Українським дітям — Рідне Військо, малюнки для дітей для вирізування	2.—

УКРАЇНЬСЬКА ГРОМАДА В ІРЕНОБЛІ

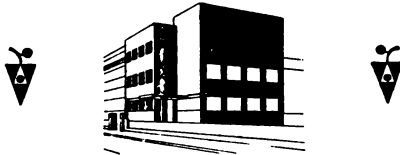
вітас Головну Еміграційну Раду, Генералну Раду Союзу Українських
Емігрантських Організацій у Франції та всі організації Союзу й усіх
українців з Новим Роком.

ІРЕНОБЛЬСЬКА ФІЛІЯ ТОВАРИСТВА Б. ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У ФРАНЦІЇ

здоровить Управу Товариства та всіх його членів і всіх українських
вояків з Новим Роком.

Жертуйте на Музей Визвольної Боротьби України в Празі

←←←←←▶ **УВАГА!** ◀▶▶▶▶▶
МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ
ЗБИРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ДАЙТЕ Й ВИ СВОЮ ЦЕГЛИНУ!
ПОШЛІТЬ СКОРИШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!
ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВА-
РИСТВІ! НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!
ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ
НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ
ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!

ГРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ:
Prof. D. Antonovych, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia.

←←←←←▶ **НЕ ЗАБУВАЙТЕ!** ◀▶▶▶▶▶

Імена всіх, і тих найменших, жертводавців в Музей збереже Україні в своїх пам'ятних книгах; хто-ж дасть відразу або частками 10 доларів, буде записаний в окремій пам'ятній книзі фондаторів Українського Дому; а хто дасть 25 доларів — буде записаний в золотій пам'ятній книзі добродіїв Музею Визвольної Боротьби України.

1000 цеглин коштують 10 доларів. 100 цеглин коштують 1 долар.

Звіт про всі пожертви Музей друкує й розсилає окремо. Про всі нові пожертви кожного разу оголошує часопис «Український Тиждень» у Празі. Крім того, про всі по-

жертви з різних держав буде ще окремо звіт у місцевій українській пресі кожної країни.

Українська преса приносить в останній час багато звісток про появу нових періодичних органів українських і вихід нових календарів. З огляду на те, що не всі ці нові видання надходять до Музею Визвольної Боротьби України для поповнення його колекції, Музей дуже просить усі українські видаництва і адміністрації всіх українських часописів перевірити, чи надсилають вони на адресу Музею свої видання. Коли ні, то треба невідкладно помістити адресу Музею в список адрес, на які видавництво поштою посилає всі свої видання. В музейній колекції не сміє бракувати ні одного українського видання, — ні одної книжки, газети, календаря, листівки чи будь-якого друку.

Про нас, нашу історію й культуру не дбає й не дбатиме ніхто чужий — тільки ми самі. Дбаймо-х про себе!

Адрес Музею: Ukrájnské Museum, Praha-Zizkov, Karlova 14. Czechoslovakia.

Од Редакції

Випускаємо це число подвійним. Наступне, з селяду на наші Різдвяні Свята, вийде в неділю 20 січня.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Вяч. Прокоповичем, виходитиме в 1935 році по-старому і за участі тих самих співробітників

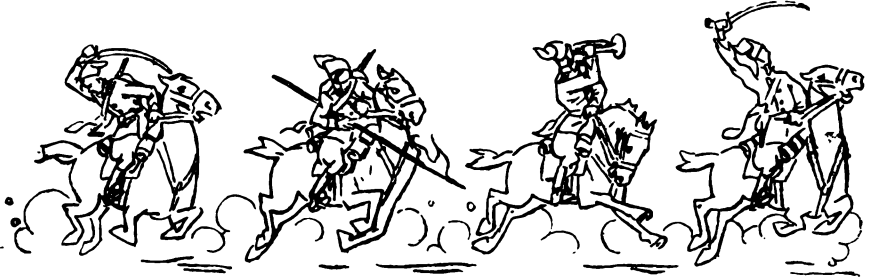
Умови передплати на 1935 рік

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1/2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
БЕЛЬГІЯ	20 бельг.	10 б.	6 б.	2 б.	0,60 б.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

Закордоном журнал передплатувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, P.O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а : P. Filipovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107. П о л ь щ ы — J. Lipoweski, ul. Czerniakowska 204, m. 25, Warszawa для грошових переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipoweski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103 Av. A. New York, N. Y., U. S. A. 6) В Царьгороді: M. Zabello. Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istamboul. Turquie. 7) В Бельгії — Georges Jakovliv, Ing., 43, rue de Coppin, Jambes — Namur. Chèque Postal 234465.

Постаті козаків до витинання робот» маляра-баталіста Л. Перфецького

Великий аркуш бристольського картону в фарбах, що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армія УНР з 1920 р.

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малюм, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленні вначна знижка. Замовляти в адміністрації «Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-e.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редатує — Комітет.

Адміністратор: Л. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.